

HET BOEK VAN DE WEEK

(Prof. Dr. J. Wille, *Taalbederf door de School van Kolléwijn*, Amsterdam, Paris, 1935.)

Hoe! met een ganzenschacht, gegrepen in de vingeren,
Beveelt ge aan 't vluchtig woord:
Rust op dees broze stof!

De spreker ging voorbij; zijn adem is gebleven:
Hij stierf; zijn adem leeft, zijn ziel kleeft vast op 't blad;

Ja, teelt zich-zelve voort, om 'taardrijk door te zweven;

Vermaant, getuigt, beveelt, in 'den klen vederspat.
O Hemelgift der Taal, gij band der stervelingen!
Verlichaamd slaapt ge in 't schrift.¹⁾

Echt Bilderdijkiaansche verzen, die den vierden der aangehaalde regels voortreffelijk illustreeren. Een hymne op het letterschrift klinkt onzen tijd vreemd in de ooren. Verre zijn de dagen dat rechtsche extremisten als De Bonald (van Egyptenaren en Grieken spreken we nu niet den goddelijken oorsprong van het schrift poogden te verdedigen! En al kondigt zich een kentering aan, nog altijd schijnen zeer velen het schrift en de geschreven taal te beschouwen met zekeren argwaan, die op het eerste gezicht onverklaarbaar, ja verbijsterend aandoet. We zijn gedwongen te citeren. „Niets dan symbolen voor klankarticulatie” meent Paul Kretschmer.²⁾ Vendryes spreekt over onze „superstitie” tegenover den geschreven tekst, een superstitie, waarvan religie en recht zouden profiteren; ook maakt hij gewag van „de letter die den geest verfoeit”³⁾, een wending, die ons onmiddellijk herinnert aan een door Schriftverwerpers veel misbruikten tekst. F. de Saussure, eveneens het z.i. overgroot prestige van het schrift critiseerend, spot: „juist alsof men geloofde, dat om iemand te leeren kennen het beschouwen van zijn portret meer waard was dan acht te geven op zijn gelaat.”⁴⁾ Deze beeldspraak treft door schijnbaren eenvoud, doch is al even weinig juist als de overeenkomstige gedachte van zekere enthousiasten, die, in de zalige zekerheid den Christus zelf te bezitten, wanen het „portret” van Zijn geschreven Woord te kunnen missen. Dat het hier twee malen aangeduid verband tusschen schrift en Schrift op de waardeering voor het eerste grooten invloed heeft, moge dadelijk blijken.

Ter verklaring van het overmatig geacht prestige van 't schrift vestigt De Saussure de aandacht o.a. op de omstandigheid dat „het geschreven

woordbeeld ons aandoet als een blijvend en vast object, meer geschikt dan de klank om de eenheid der taal de tijden door te handhaven”. Helaas volgt er op deze juiste opmerking: „Al is deze band oppervlakkig en schept hij een zuiver kunstmatige eenheid, hij is veel gemakkelijker te grijpen dan de natuurlijke band, de eenige echte, die van den klank.”⁵⁾ We hooren hier den geleerde, die, voor de eenheidscheppende kracht van het schrift vol belangstelling, liever dan daarin een onwaardeerbaar genadegeschenk te zien, koppig vasthoudt aan de ongeneeslijk verouderde klankoverschalling. Hoezeer er van overtuigd dat de gezichtsindrukken bij de meeste menschen scherper zijn en duurzamer dan die van het gehoor, trekt hij toch niet de zoo voor de hand liggende conclusie, dat de geschreven taalvorm derhalve in bepaalde opzichten onmiskenbare voordeelen biedt boven den gesproken vorm, ja daarvan een voor ons onmiskenbaar complement.

Toch kon en moest deze simpele waarheid langzamerhand gemeengoed worden. We denken aan den vermaarden taalpsycholoog Wundt: na een subtiële ontleding van de structuur der woordvoorstellingen verklaart hij het „Schriftbild”, niet den „Schalleindruck” voor het geschiktst om alle bestanddeelen der gecompliceerde woordvoorstellingen wakker te roepen, althans bij menschen die met de acoustische en optische elementen dier woordvoorstellingen gelijkelijk vertrouwd zijn.⁶⁾

We denken ook aan Dauzat, die zich weliswaar ergens het woord „beeldendienst” laat ontvallen om de populaire schriftwaardeering te vonnissen, maar inziet dat het geschreven woord onmiddellijk de idee oproept: dat men ten slotte even direct door middel van visuele beelden denkt als met behulp van klankvoorstellingen.⁷⁾

Om ten slotte denzelfden Vendryes het woord te geven: ook voor hem hebben geschreven en gesproken taal ieder eigen regels, eigen bestemming, eigen belang.⁸⁾

Zoo leeft er aan de eene zijde een moeilijk verkropte wrevel om het aanzien dat de geschreven taal geniet bij de massa; liefst dringt men het schrift een asschepoestersrol op. Aan de andere zijde is er een onuitroepbaar besef van de eigensoortigheid der geschreven taal; het besef ook, dat een directe verbinding begrip en letterteeken aan een koppelen.

Als deze waarheden hier te lande weer kleur en leven gaan krijgen, is het voor een deel te danken (naast den driesten coup d'état van het Kolléwijnianisme) aan den arbeid van mannen als Van Ginneken en Wille. Men durft een stelling aan als deze: „een goed geschreven taal is dus

5) a.w. 46.

6) Die Sprache 14, 575.

7) La Philos. du Langage, 35.

8) a.w. 389.

9) Van Ginneken, Grondbeginselen van de schrijfwijze der Nederl. Taal, 17.

in zich een betere taal dan de klanktaal.”⁹⁾ Of, zooals Wille zich uitdrukt: „Zoo blijkt de geschreven algemeene taal de draagster bij uitzondering van de saamhoorigheids-, de eenheidsgedachte voor heel ons Nederlandsche volk.”¹⁰⁾

Inderdaad. Het schijngeleerde neerzien op de zwijgende letter met haar stillen invloed, dat mogelijk een oogenschijnlijk kan imponeren, is in den grond grove on dankbaarheid tegen Gods liefde die ons het schrift geschonken heeft. Van welks vinding en voortgaande verbetering door den mensch immers geldt: „Zijn God onderricht hem van de wijze”.

Drieërlei noemen we: het schrift verduurzamt, veredelt, vereenigt. Al krijgen deze functies sedert den zondeval bijzonder relief, buiten zonde zouden ze, althans de eerste twee, ook werken. Ditmaal laten we den taalverdelenden en den taalsplitsing-remmenden invloed van het schrift rusten om acht te geven op het „littera scripta manet”, de verduurzaming van het vluchtzieke woord.

„Geveleugelde woorden” noemt een bekoorlijke Homerische metafoer de woorden die we spreken. Glanzend en ijl als zeepbellen verstuiven ze haast in het moment van hun wording. En waarom ook zouden die kinderen des oogebliks alle het leven rekken, bij de rusteloze wisseling van sfeer en situatie, welke het vergeten tot een schier normale functie stampelt? Maar zwaarder taak kan het woord worden opgedragen, een taak die vele tijden en plaatsen, die werelddelen en eeuwen overspant. Daartoe wordt het, veel beter dan door mondelinge traditie, bekwaamd door belichaming in den lettervorm. Eén woord is het in zeer bijzondere zin, dat met een mondiale, niet vóór den jongsten dag eindigende, zending is belast: het Woord van den Heiligen Geest. Zoodat we onbeschroomd concludeeren dat in DE SCHRIFT het schrift hier op aarde zijn hoogsten exponent en opperste doel vindt.¹¹⁾

Doch een met goddelijk gezag geslacht na geslacht bindend boek maakt de rekening niet van den onherboren mensch. Waarom b.v. vele geschriften die over den godsdienst van Hellas handelen, daarin bijzonder waardeeren zijn „vrij zijn” van dogmata en heilige geschriften. Het verduurzamende schrift bindt, op het terrein der Goddelijke openbaring. Een binden dat voor ons beteekent een ontbinden uit den dood, maar waarin een vleeschelijke beschouwing van den Geest een dwangjuk ziet. En altijd weer zoekt deze ketterij haar „letter” in den onjuist geëxegeseerden text van 2 Cor. 3:6, ofschoon het verband duidelijk uitwijst dat met „letter” hier de wet in haar verdoemende kracht wordt bedoeld.

De Heilige Geest acht zich voor het gewaad der letter niet te hoog. Veelmeer staat in den Bijbel

10) Taalbederf etc., 10.

11) Hierover zie men Dr. A. Kuypers collegedietaat over den *Locus de sacra Scriptura* 2 I, 18.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSSEN

Geloofsgenezingen in Moettlingen?

V.

Definitieve of . . . schijngezelingen?

Ook in het tegenwoordige Moettlingen werkt een enorme suggestieve macht. Wie er heen gaat, heeft toch reeds het volgende ondergaan: hij heeft gehoord van de genezingen in Moettlingen en van de bijzondere krachten, die daar werkzaam zouden zijn; hij heeft verder die wonderverhalen geloofd! Immers, anders zou hij er niet heengaan. D.w.z. hij heeft zich dus reeds sterk ontvankelijk gemaakt voor verdere suggesties vanuit Moettlingen. Hij gaat nu in den trein, komt dicht bij en dicht bij het „genadeoord”; de verwachting wordt al meer gespannen. Daar ligt het! De auto, waarin de chauffeur de meest imponerende verhalen vertelt over genezingen, brengt hem naar de Ark; het eerste gebod heeft nu een gemakkelijke taak hem verder kritiekloos te maken; dan eindelijk de Andacht; daar zijn nu die beroemde broeders! En eindelijk zit men vlak tegenover ze! Is dit geen geweldige suggestieve macht? En dan de verdere suggestieve gezegdes der broeders; Zei Vader Stanger niet zeer gaarne: „Heute ist Wahltag, heute ist Siegestag!”⁷³⁾ „Heden moet ge kiezen, vandaag zult ge overwinnen!”⁷⁴⁾

Op een dergelijke wijze is ook te verklaren de „eerste ziekte”, die broeder Geiger beschrijft van zijn vrouw. Zij leed aan krampen, waarbij zij geheel verstijfde. Hij vermeldt zelf: geen epilepsie. Als dit laatste waar is, en dat zal wel (ze was n.l. onder doktersbehandeling en vond geen baat en dus zal de dokter ook wel eens gezegd hebben, wat het niet was!), dan zullen we wel veilig gaan, met aan te nemen, dat deze krampen een nerveuzen grondslag hadden. De aanhoudende krampen verzwakten haar zeer en maakten haar het

loopen in 't bijzonder moeilijk.⁷⁵⁾ Geiger en zijn vrouw geloofden toen reeds sterk in Stanger. Nadat deze aandoening vele jaren bestaan had, zijn ze dan ook naar hem getogen; Stanger legde haar de handen op en de krampen bleven weg! Men zal zeggen: Stanger deed het toch maar, of liever volgens Moettlingen: de Heiland deed het toch maar, en de dokter kreeg haar niet beter. Het laatste is waar, maar deed de Heiland het? Pas op, denk aan de Hartwig-Quelle! Men vergeet nu niet, dat het gezin Geiger de medische behandeling sterk tegenwerkte. In het gezin heerschte al lang geen vertrouwen meer in den dokter. Reeds in 1905 getuigt hij van zichzelf en zijn vrouw: „Maar zonder dat wij het tegen elkaar uitspraken, wisten wij beiden wel, dat ik van geneeskundige zijde geen hulp te verwachten had.”⁷⁶⁾ Nu vermeldt hij niet, of de medicus een suggestieve therapie heeft toegepast; dit doet er ook niet toe; zelfs al zou dit geweest zijn, dan nog had Geiger zelf die therapie krachteloos gemaakt door zijn ongelooft in dien medicus! En omgekeerd: bij Vader Stanger was juist alles in het voordeel: men had in hem een geweldige vertrouwen; God had hem zelf in een gezicht de gave der gezondmaking geschonken en bovendien was Stanger een sterk suggestieve persoonlijkheid, vermoedelijk veel sterker dan de huismedicus. En deze ziekte was sterk beïnvloedbaar door suggesties. Nu moeten we ook niet uit het oog verliezen, dat broeder Geiger lijdt aan de boven gesignaleerde kwaal der overdrijving. Ik denk b.v. dat die erge verzwakking van zijn vrouw wel meegevalen zal zijn. Ze kon toch maar heelmaal naar Moettlingen reizen. Het overdrijven, het aggraveeren, treffen we in meer verhalen van Geiger aan, en daarom weet men bij hem wel eens niet, wat men wel en wat men niet moet gelooven! Een ander verhaal van hem b.v. Eind Januari 1931 werd Geiger zelf ziek en de dokter zou gediagnostiseerd hebben: een koud abces op den rug. Op 28 Febr. 1931 reisden hij en zijn vrouw naar Moettlingen; tegen het reizen had de dokter geen bezwaar. Toch vermeldt Geiger, dat hij „als een stervende” gereisd heeft. Maar . . . op het perron te Zuffenhausen hebben hij en zijn vrouw drie kwartier gewandeld (!) om op een

anderen trein te wachten. En de volgende dagen in de Ark liep hij steeds de trap van de eerste verdieping! Men voelt de overdrijving; het bestaat niet, dat iemand, die in den trein „als stervende” is, even later drie kwartier gaat loopen wandelen en trap loopen. Dit is zonder meer: onzin! Alles klopt veel meer met de doktersverklaring, „dat hij gerust reizen kon. In de eerste 14 dagen bestaat er geen gevaar.”⁷⁸⁾

De genezingen zijn dan ook vaak geen definitieve, wat we in de publicaties tusschen de regels door kunnen lezen. Ze voelen zich goed, zoolang die suggestie nawerkt; is die uitgewerkt, dan voelen ze zich weer ziek.

Bezien we daartoe even de „ziekte” van Mevrouw Wirth, de vrouw van den lateren broeder Wirth, die het boekje schreef: „Im Anfang einer neuen Zeit”, waaruit ik het volgende citeer. Naast hoogmoed enz. had ze ook een „zwaar lichamelijk lijden” waarvoor geen „ärztliche Kunst” meer helpen kon! Ze ging toen gezellig knoeien bij allerehande „natuurgeneesmethoden”, totdat ze eindelijk van Moettlingen hoorde: haar man wilde er eerst niet van hooren, maar na twee jaar had ze haar man zoover gekregen, dat hij meeding. Het blijkt dan, volgens pag. 34, dat ze een kaakkyste had, die na een handoplegging van Vader Stanger genas. Ze had er jaren lang last van gehad (dit klopt dus) en na haar vakantie had de „Sanitätsrat” er haar van willen afhelfen (pag. 35), (dus kon de ärztliche Kunst dan ineens toch weer helpen? dit klopt dus niet met pag. 30). Enfin, ze was genezen langs dezen weg, aan het begin waarvan „God haar gesterkt had door een ingeving: Bij God is geen ding onmogelijk.” Overigens zij hier ook even gewezen op de overdrijving, om een kaakkyste, die wel lastig kan zijn, maar toch in het geheel niet gevaarlijk is, te bestempen als een „zwaar lichamelijk lijden”. Nu gaan we naar blz. 39. Daar zien we: „Mijn oude ziekte, waarvan God mij voor eenige jaren reeds gezegd had: „Bij God is geen ding onmogelijk” — gaf na een langeren tijd van stilstand weer zulke heftige klachten, dat ik blij was, toen ik weer naar Moettlingen mocht gaan”. We zien hier dus een duidelijke beschrijving van een niet-genezen aan-

(waar een liever schooner dan geleid met het digen schrijver. Vandaar ook woorden moe eeuwigd in ec tafelen. Voor ven” eind va zegt Hij (Joh. ten niet gele gelooven?⁷⁷⁾ „Schrijf, wa en gelrouw”. en de Apocal vastgelegde O neer daarteg toe „veel te ling met dem handelt, is c in strijd; no king: „De le materiaal.”⁷⁸⁾ van vele w schrijven gel Woord hede

Het onver van granit benauwt he In het oog d genade vind

Waar nu e heersch, lig wante en u tegen wat w spiegelt. Zc Waar dies zich zelf zich tege en literatu

Als Schri deeren we moment on ook zijn be middelen va van het o splintering, onder ons zondeval en een natura taal, zooals K.

12) M.I. in Wörterbuch „Glaube recht erst recht können”.

13) Tekst K. V. bij 2

doening: • treden; n kwam toe na twee werd ze • God zel: niet helpe gestief ge genezen • weer een door leek kyste her (kwaada) Schlatter, kanker g onjuisthe over te b dergelijke. Zoo lee van licha in de ar te genez lottige ve ik leerde had geze gen; ook gestie al moeten steeds l Wilma g zoo diep meer v maakte”' toch nog het, „da zoo ont de vens keken, z terugke En Jan kan de stempel als het We a Moettlin het te

UIT DE HISTORIE

Oliver Cromwell. 1)

II.

Cromwell veroverde de macht.

Tien jaar lang heeft Karel I zonder Parlement geregeerd. Maar in 1640 dwong hem een strijd met de Schotten, en de geldverlegenheid die daarvan het gevolg was, tot een opnieuw samenroepen van het Lagerhuis. Zonder dat te willen, gaf hij daarmee het sein tot een burgeroorlog, die Engeland ruim tien jaar geteisterd heeft.

Het zou ons veel te ver voeren, de verschillende fasen van dezen wisselvalligen strijd na te gaan. Ze zijn voor ons alleen van belang, in zover Cromwell er een rol in gespeeld heeft. En dat was waarlijk geen onbetekende rol!

Als vertegenwoordiger van zijn graafschap maakte hij deel uit van het Parlement, dat in 1640 bijeen kwam. De meerderheid bestond uit Presbyterianen, die de gelegenheid te baat namen, om lucht te geven aan de grieven en bezwaren, die zich sinds jaren hadden opgehoopt. Weldra was de strijd in vollen gang. En, daar geen der partijen bereid was om toe te geven, konden tenslotte alleen de wapenen de beslissing brengen.

Aanvankelijk behield Karel de overhand. Hij kon immers onvoorwaardelijk vertrouwen op het leger, aangevoerd door bekwame en koningsgezinde generaals. Gemakkelijk bleven zij in de meerderheid tegenover de troepen, door het Parlement op de been gebracht. Daar kwam bij, dat vele orde- en rustlievende burgers, ook onder de Presbyterianen, er voor terugdeinsden om in verzet te komen tegen den wettigen vorst. Zelfs toen steeds duidelijker bleek, dat Karel in hooge mate onbetrouwbaar was, en dat van hem geen inwilliging van gerechtvaardigde verlangens verwacht kon worden, zijn velen de voorkeur blijven geven aan onderhandelingen.

Maar in dagen van onrust en verwarring, wanneer de tegenstellingen op de spits worden gedreven, komt men met een politiek van geven en nemen en met beurtelings ja en neen zeggen niet verder. Halfslachtige maatregelen leiden dan naar den ondengang, en wie de kool en de geit wil sparen, verliest beide. Alleen van vastheid van overtuiging en van doortastend optreden is in tijden van crisis heil te verwachten. Het woord is dan aan mannen van het hout, waartuit Cromwell was gesneden. Het woord, en de daad!

Hij zag al spoedig in, dat een verzoening met den koning, waarbij tegelijk de politieke en godsdienstige vrijheid behouden zou blijven, pas mogelijk kon worden, wanneer Karels leger verslagen zou zijn. Van dat oogenblik af stond zijn gedragslijn

1) Vrijwel ongewijzigde tekst van een radio-lesing, voor de N.C.R.V. gehouden.

lichamelijke aandoeningen (de kyste), als van nerveuze stoornissen (Wilma). Wat de lichamelijke aandoeningen betreft, blijkt het dus, dat deze stoffelijke stoornissen niet verdwenen zijn; als de suggestie uitgewerkt is, bemerkt de patiënt ze weer! Dit is geen „terugkeeren door twijfel en on geloof“; neen, de ziekte zelf was slechts in schijn genezen; het is toch ook te absurd aan te nemen, dat men door twijfel en on geloof en door „neen“ te zeggen voor den tweeden keer een ziekte als mazelen zou krijgen!

Nu mogen we de resultaten van de Moettlinger behandeling der zenuwziekten in het bijzonder, niet geheel terugvoeren tot suggestie. Voor een deel grijpt de therapie wel wat dieper. Dit is wel te danken aan het „scherp herkenningvermogen der broeders“ dat Wilma even noemt.⁸⁰⁾ Deze broeders zien duizenden bij duizenden mensen, waarvan zeer vele met zenuw- en zielsziekten⁸¹⁾ en het kan dus niet verwonderen, dat ze een groote praktische ervaring zullen hebben in het onderkennen van moeilijkheden en conflicten op geestelijk gebied. Ook kwakzalvers (ik bedoel dit niet hatelijk) zijn veelal goede praktische psychologen. En nu geloof ik, dat de broeders in sommige gevallen benaderen de moderne behandelingsmethode van den zenuwarts, wier methode vaak anders werkt, dan zelfs diverse zenuwartsen wenschen te gelooven!⁸²⁾

Ik moge, om dit te verduidelijken, heel in het kort, en populair een voorstelling geven van een hedendaagsche meening over het ontstaan en de behandeling van een neurose. Men stelle zich iemand voor, die zijn driften niet voldoende beheerscht en zich uilleeft. Deze persoon komt dan in een ethisch conflict. Zijn geweten beschuldigt zijn Ik. De herinnering aan dit conflict is uit den aard der zaak voor zoo iemand zeer onaangenaam; hij wil er liever niet over praten, met niemand, want dan blijkt telkens weer zijn wilszwakte, zijn minderwaardigheid, zijn verslaaftheid aan zijn driften, enz. Er vormt zich een weerstand tegen het ontdekkende van die herinnering. Het bewustzijn, het schaamtegevoel, zijn zelfrespect kunnen en willen zich niet meer met die verkeerde handeling inlaten. Het zou dus bij dien

aktaal.”⁷⁹⁾ Of, blijkt de draagde saamgedachte ie volk.”⁸⁰⁾ erzien op de loed, dat mon, is in den Gods liefde. Van welke g door den derrick hem

verduur- l krijgen deze er relief, buis- ste twee, ook lveredelenden loed van het) het „littera in het vlucht-

n bekoorlijke e we spreken. ven te haast ien waarom ook alle het leven van sfeer en zhier normale aak kan het die vele tijden eeuwen over- ter dan door : belichaming t in zeer bij- niet vóór den s belast: het dat we onbe- SCHRIFT het exponent en

slacht na gen- ning niet van b.v. vele ge- n Hellas han- zijn „vrij zijn“ Het verduur- n der Godde- voor ons be- dood, maar ting van den d weer zoekt juist geëxge- toon het ver- hier de wet bedoeld. het gewaad t in den Bijbel

(waar een lied der liefde voor Hem die veel schooner dan de menschen kinderen is wordt ingeleid met het „mijne tong is een pen eens vaardigen schrijvers“) het geschrevene in hooge eer. Vandaar ook de verzuchting van Job, of zijn woorden mochten worden opgeschreven, ver- eeuwigd in een rots. God zelf beschrijft de wets- tafelen. Voor den Helland is het „daar is geschre- ven“ eind van alle tegenspraak. Tot de Joden zegt Hij (Joh. 5:47): „zoo gij zijne (Mozes') schrif- ten niet gelooft, hoe zult gij mijne woorden gelooven?“¹⁷⁾ In Openb. 21:5 heeft het tekenend: „Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw“. Met name de Brieven van Johannes en de Apocalyps scherpen het belang der in schrift vastgelegde Openbaring met grooten ernst in. Wan- neer daartegenover dezelfde Apostel tot twee malen toe „veel te schrijven“ heeft, maar liever monde- ling met den gedresseerde over die vele dingen handelt, is dat met het bovenstaande allerminst in strijd; noch wettigt het Willemze's opmer- king: „De levende stem is beter dan het doode materiaal.“¹⁸⁾ Hij die met een stem „als eene stem van vele wateren“ Johannes keer op keer te schrijven gelast, heerscht door dat neergeschreven Woord heden ten dage nog.

Het onverzettelike van Gods Woord, een muur van grauw die alle verzet te pletter loopen doet, benauidt het weerspannige leven des vleesches. In het oog der wereld moge een wordende God genade vinden, ze haat Jahwe.

Waar nu de verhouding tot God over alle leven heerscht, ligt er weinig bevreedends in als ver- wante en afgeleide antipathieën zich openbaren tegen wat van die goddelijke vastheid iets weerspiegelt. Zoals tegen het geschreven woord. Waar die vijandschap zich dieper van zichzelf bewust wordt, daar richt ze zich tegen het woord überhaupt. Religie en literatuur kennen dit verschijnsel.

Als Schriftgeloovigen de taal beziende, waar- deeren we met groote dankbaarheid de aan het moment onthevene vastheid van het schrift; maar ook zijn beteekenis voor taalcultuur en -integratie, middelen van Gods gemeene genade tot mitgeering van het oordeel der taalontarding en taalver- splintering. Het rijke boek van Prof. Wille zal onder ons 'ninzicht bevorderen, dat belijdenis van zondeval en genade niet overeen te brengen is met een naturalistisch miskennen van schrift en schrijf- taal, zoals de school van Kolléwijn dit leert.

12) M.I. juist toegelicht door Schenk in het Theolog. Wörterbuch z. N. Test. (Kittel) s.v. grammata met de woorden „Glaube der Jude den fixierten grammata nicht, so wird er erst recht nicht den rhemata des Christus Glauben schenken“.
13) Tekst en Uitleg, ter plaatse. Zie echter Greijdams, K. V. bij 2 Joh. 12 en 3 Joh. 13.

doening; er was een periode van stilstand inge- treden; mogelijk onder suggestieven invloed. Ze kwam toen in Moettlingen, maar het genas niet; na twee jaar behandeling door Moettlingen werd ze er zelfs mistroostig onder, zoodat ze tot God zei: „Ik versta het nu goed, dat Gij mij nog niet helpen kunt“. Eindelijk echter, na een sug- gestief gebed van Vader Stanger is ze dan echter genezen van... haar kanker... Dit laatste is weer eens een staaltje van onjuiste berichtgeving door leken: wat eerst een (volkomen goedaardige) kyste heette, wordt nu in eens bestempeld als een (kwaadaardige) kanker! Als de bewering van Schlatter, dat in Moettlingen ook gevallen van kanker genezen zijn⁷⁷⁾ op dergelijke verhalen vol onjuistheden berust, dan laat ik het aan de lezers over te beoordeelen, hoe hoog men de waarde van dergelijke beweringen aan moet slaan.

Zoo leed ook Wilma aan een „lange geschiedenis van lichaams- en zielsziekte“. Ze zegt: „toen ik mij in de armen van Jezus liet vallen, toen begon ik te genezen. Langzaam aan verdwenen de nood- lottige verschijnselen, mijn krachten keerden weer, ik leerde „ja“ zeggen, waar ik vroeger altijd „neen“ had gezegd“. (De lezer leste even op dit „ja“ zeg- gen: ook dit is een suggestie, een soort auto-sug- gestie als van Coué, waar de menschen elken dag moeten herhalen: „Ik voel mij van dag tot dag steeds beter worden“; hier altijd „ja“ zeggen!). Wilma gaat verder: „Dat „ja“ werd door God zelf zoo diep in mijn wezen verankerd, dat het nooit meer voor het oude, opstandige „neen“ plaats maakte“. In de volgende alinea blijkt dan, dat ze toch nog wel eens „Neen“ zegt, en dan gebeurde het, „dat de oude angstgedachten die mij vroeger zoo ontzettend hadden benauid, onmiddellijk door de vensters van mijn hartewoning naar binnen keken, aan de deur klopten“. M.a.w. een dus weer terugkeeren der oude neurotische symptomen.⁷⁹⁾ En Jansa schrijft ook: „Door kleingelooft en twijfel kan de ziekte weer optreden.“⁷⁸⁾ Wat hij echter bestempelt als kleingelooft en twijfel moeten we zien als het uitgewerkt zijn der suggestie.

We zien dus hier in deze voorbeelden, aan de Moettlinger literatuur ontleend, zoowel geteekend het terugkeeren van zoogenaamd „genezen“

vast. Terwijl het Parlement debatteerde en dis- cussieerde, wist hij opdracht te verkrijgen tot de vorming van nieuwe troepen, en het leger, dat hij toen samenbracht, vormt een unicum in de wereld- geschiedenis. Het bestond grotendeels uit zorg- vuldig uitgekozen mannen, bij voorkeur Indepen- denten, die niet streden om roem te behalen, noch om soldij, maar voor wat zij als de zaak Gods be- schouwden. In plaats van vloeken en drinken, de soldatenkwalen van ouds, kwamen in Cromwells legerkamp bijbellezing en gebed. Gewillig onder- wierpen zich de „godzaligen“, zooals deze krijgs- lieden door hun tegenstanders spottend betiteld werden, aan een ijzeren krijgstuich, en onder psalmgezang stortten zij zich in den strijd.

Maar met psalmen zingen en doodsverachting alléén drijft men een geroutineerden vijand niet op de vlucht. Het geheim van Cromwells succes lag in de kracht van het geloof, dat hem en zijn mannen bezielde, maar tevens daarin, dat de land- edelman zich deed kennen als een veldheer van bijzondere bekwaamheid, die van alle omstandig- heden en hulpmiddelen gebruik wist te maken om zijn doel te bereiken. Er wordt gezegd, dat hij eens tot zijn soldaten de vermaning gericht heeft: „Ver- trouw op God en houdt uw kruis droog“. Mis- schien zijn deze woorden legendarisch, maar zij karakteriseeren volkomen den man, die een levende illustratie geweest is van de spreuk: Bid en werk.

Tegen Cromwell en zijn ijzeren ruiters bleek de bekwaamheid van 's konings generaals op den duur niet bestand. Herhaaldelijk werden zij ver- slagen, en dan kon Cromwell weer een van zijn eigenaardige, half-technische, half-stichtelijke over- winningsrapporten naar het Parlement zenden. Die werden daar echter niet met onverdeelde vreugde aangehoord. De heeren in Londen begrepen heel goed, dat hier een macht aan het ontstaan was, die voor hun autoriteit een minstens even groot gevaar vormde als de verslagen koning. Al stond in naam het leger onder opperhoogheid van het Parlement, inderdaad was het niets anders dan een gewillig werktuig in de handen van zijn aan- voerder. Het leed geen twijfel wie, in geval van een conflict, aan het langste eind zou trekken.

Reeds vóór dat Karels streven naar onbeperkte macht hem kroon en leven had doen verliezen op het schavot, was het tot een botsing gekomen tus- schen zijn overwinnaars onderling. Immers, het Parlement was nog steeds presbyteriaansch, het leger daarentegen independentistisch gezind. Voor Cromwell en de zijnen zou de strijd vergeefs ge- streden zijn, indien de vorstelijke willekeur slechts plaats zou maken voor een presbyteriaansch dwangbewind door het Parlement. Ingezet werd de strijd met een opmarsch van het leger naar Londen in 1646. Van dat oogenblik af dateert feitelijk Cromwells dictatuur. Want wel heeft het Parlement nog meermalen getracht hem den voet dwars te zetten, maar zoodra dat hem te lastig werd stuurde hij 'tnaar huis, en zoo heeft twaalf jaar lang het lot van Engeland gerust in de handen van één man. H. SMITSKAMP.

persoon de achtting voor zichzelf verkleinen. Ander- zijdts dringen die met-schuld-beladen-voorstel- lingen naar oplossing en bekentenis. Schuld eischt verzoening of vergeving. Maar daartegen strijden weer het schaamtegevoel en het zelfrespect. Want bekennen maakt ootmoedig. En het Ik wil zich niet verootmoedigen! Daarom tracht die persoon die herinnering maar zoo lang mogelijk te ver- dringen; tot zijn kracht daartoe uitgeput is en hij bezwijkt. Dit bezwijken is de neurose.⁸³⁾

En nu de behandeling. Wie dezen zieke helpen wil, móét dit psychische conflict weer opzoeken om het tot een oplossing te brengen. Dat is nood- zakelijk, maar het is niet alles. Het is niet alleen het bewustmaken van dit conflict (trouwen de patiënt weet heusch wel waar hem de schoen wringt; het is hem niet zoo on-bewust!), dat de genezing brengt, het is vooral ook, dat er iemand is, die zich voor hem interesseert, die den vasten wil en de kunde heeft hem beter te maken. In zoverre is de behandeling weer sterk suggestief! Maar het eerste is ook noodig; de zieke moet een goed inzicht krijgen in het ontstaan van zijn neurose en daartoe moet het heele conflict weer bloot gelegd worden; hij moet zich dus gaan uit- en, hij moet zijn ziel eens „uit kunnen storten“, hij moet zich ontladen; en dan moet in de verdere behan- deling de wil getraind worden, hij moet weer zich zelf leeren beheerschen, enz.⁸⁴⁾

L. P. JASPERSE.

73) K. Wirth: Im Anbruch einer neuen Zeit, pg. 11.
74) E. Geiger: Geloofsgenezingen, pg. 8.
75) id., pg. 7.
76) id., pag. 9.
77) Joh. Schlatter: Möttingen u. s. Bed. f. d. Kirche, pg. 37.
78) Wilma: Blumhardt en 't tegenw. Moettlingen, pg. 27.
79) E. Jansa: Das heutige Möttingen, pg. 42.
80) Wilma: Blumhardt en 't tegenw. Moettlingen, pg. 69.
81) Joh. Schlatter: Möttingen u. s. Bed. f. d. Kirche, pg. 27.
82) Paul Maag: Psychoanalyse und seelische Wirklichkeit, pg. 197 en 199.
83) id., pg. 113.
84) id., pg. 198/199.

ollegedictaat over
lgende dagen van de eerste g; het bestaat als stervende" pen wandelen : onzin! Alles rklaring, „dat 14 dagen be- en definitieve, le regels door l, zoolang die d, dan voelen kte" van Me- leren broeder Anfang einer cteer. Naast ar lichamelijk ast" meer hel- eien bij aller- dat ze einde- man wilde er e jaar had ze e meeging. Het e een kaak- ing van Vader last van gehad had de „Sani- (pag. 35), (dus ns lóch weer g 30). Enfin, aan het begin door een in- gelijk.“ Over- e overdrijving, an zijn, maar , te bestempe- en! Nu gaan n oude ziekte, reeds gezegd gelijk" — gaf eer zulke hef- ik weer naar hier dus een - genezen aan-